

Семенов Андрій Юрійович, аспірант

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Сучасний стан розвитку фінансових установ України

Глобальна економічна криза, що зародилася на світовому іпотечному ринку і ринку похідних фінансових інструментів, загострила суперечності у функціонуванні фінансового ринку України. У цьому контексті актуалізується роль фінансових установ. Ці вагомі суб'єкти фінансового ринку акумулюють і перерозподіляють тимчасово вільні фінансові ресурси, формуючи фінансові активи, які можуть стати потенційним джерелом економічного зростання держави. Основними показниками розвитку фінансового ринку виступають як кількісні показники фінансових установ, так і якісні: співвідношення обсягу активів фінансових установ, джерела інвестування коштів, відсоткові ставки і т.д.

Аналіз наукових джерел засвідчив існування кількох підходів щодо класифікації фінансових установ: за характером проведення операцій, рівнем спеціалізації, інституціональний підхід. У нашому дослідженні ми дотримуємося класифікації фінансових установ за рівнем спеціалізації, згідно з якою виділяються спеціалізовані та інтегровані фінансові посередники. Серед спеціалізованих фінансових посередників в Україні набули поширення банківські та небанківські фінансові посередники (недержавні пенсійні фонди, страхові компанії, кредитні спілки, інститути спільного інвестування, фінансові компанії).

Особливістю сучасного фінансового ринку України, згідно даних Держфінпослуг, є лідерство банківського сектору, активи якого на кінець 2008 року склали 94 % сукупних активів фінансових установ.

Однак слід відзначити і зростання ролі небанківських фінансових установ, діяльність яких спрямована на акумуляцію заощаджень населення, надання облігаційних позик, іпотечних і споживчих кредитів, кредитної взаємодопомоги, мобілізацію капіталу через різні види акцій.

До початку світової фінансової кризи фінансовий сектор України розвивався досить динамічно: впевнено зростали кількість фінансових установ, вартість їх активів, попит на їх послуги з боку споживачів. Станом на кінець 2008 року зареєстровано було 2016 небанківських фінансових установ, що на 109 установ більше ніж роком раніше. Причому як і в минулі роки найбільшу питому вагу в структурі небанківських фінансових установ займають кредитні спілки, частка яких складає 43,5%, страхові компанії (23,2%) та ломбарди (15,5%).

Разом із кількісними показниками, на кінець 2008 року збільшувалися й якісні показники діяльності небанківських фінансових установ. Так, всередньому їх сукупні активи, починаючи з 2004 року, збільшувалися на 53,1% з 23,2 млрд. грн. до 61,6 млрд. грн на кінець 2008 року. Лідером за вартістю накопичених активів залишився страховий сектор, незважаючи на зниження у порівнянні з минулим роком (68 % проти 72 % у 2007 році). Далі, майже по 10% від сукупних активів накопичили кредитні спілки та фінансові компанії. Варто відмітити, що незважаючи на частку в 1% у структурі активів найбільше зростання показав сектор недержавних пенсійних фондів (у 55 разів).

Однак, не дивлячись на цілком позитивну динаміку зростання діяльності як банків так і небанківських фінансових установ, від'ємні темпи четвертого кварталу 2008 року суттєво зменшили приріст 2008 року та заклали основи негативної динаміки в 2009 році. Внаслідок різкого зниження ліквідності банківської системи страхові компанії відчули проблеми з поверненням коштів з депозитних рахунків, які складають 29,1% їх активів, зниження ліквідності цінних паперів, частка яких понад 39%. Це ставить під загрозу поточні страхові виплати та відшкодування. Аналогічно складна ситуація і в НПФ, 56,3% активів, яких інвестовані в депозити. У руслі останніх негативних тенденцій перебувають і кредитні спілки, заборгованість за кредитами, яких зросла до 9,6 %.

Отже, взаємопереплетена діяльність фінансових установ закладає високий ризик нестабільності на фінансовому ринку України.

Семенов, А.Ю. Сучасний стан розвитку фінансових установ України [Текст] / А.Ю. Семенов // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доп. XII Всеукр. наук.-практ. конф. (12–13 листопада 2009 р.): у 2 т. – Суми: УАБС НБУ, 2009. – Т. 2. – С. 63–64.